

FANTÁZIA 2013

ANTOLÓGIA FANTASTICKÝCH POVIEDOK

Fantázia 2013

Antológia fantastických poviedok

*Finálové a ďalšie vybrané poviedky z literárnej súťaže
Martinus Cena Fantázie 2013*

Súťaž organizuje Fantázia media, s. r. o..

Generálny partner: Kníhkupectvo Martinus.sk

Partneri: Intel, Artis Omnis, Incheba, a. s.

Porota hodnotila na čítačkách: PocketBook Touch od BookHaus.cz

Mediálni partneri: Kultura.sme.sk, Rádio Devín, Quark

Ceny venovali: Fantázia.sk, Martinus.sk, Xbox360,

Artis Omnis, iHRYsko.sk, Vydavateľstvo Hydra.

Fantázia 2013
Antológia fantastických poviedok

Zostavil: Ivan Alakša

Copyright © Fantázia media

Publisher © Fantázia media, s. r. o., 2013

Cover © František Jablonovský, 2013

Všetky práva vyhradené

ISBN 978-80-971511-1-9

IVAN ALAKŠA

Prekročte s nami hranice

Kedysi som si myslel, že fantastika hranice nemá. Že autor a aj čitateľ fantastiky je otvorený človek s veľkým prehľadom, schopný pochopiť a prijať nové myšlienky, zdieľať a akceptovať akékoľvek názory. Po rokoch práce na prvom slovenskom fantastickom časopise *Fantázia*, po rokoch s *Cenou Fantázie* a s pár ďalšími krížikmi na chrbte mi je jasné, že aj scifisti sú len ľudia ako všetci iní, hranice má každý z nás v sebe a s čítaním, či písaním fantastiky to nesúvisí. Keď sa aktuálne pozrieme na dianie okolo jedného z najvýznamnejších svetových autorov fantastiky, Orsona Scotta Carda, autora *Enderovej hry*, tie osobné hranice môžu byť skutočne malé aj napriek tomu, že dielo je „galaktické“...

Na úvod našej tohtoročnej antológie som aj z týchto dôvodov vybral súťažnú poviedku Vanessy Jóriovej, mladej slovenskej autorky, ktorá má už za sebou aj knižný debut – fantasy román *Za múrom*. Jej poviedka *Hranice* je o prekračovaní geografických, politických, ale aj tých vnútorných hraníc. V aktuálnom ročníku našej súťaže sme totiž aj my prekročili viacero hraníc.

Tou najdôležitejšou je, že partnerom súťaže sa stalo nie čisto scifistické, ale veľké, mainstreamové kníhkupectvo *Martinus.sk*, ktoré má vo svojej ponuke široký výber fantastiky vrátane našich kníh a aj všetkých e-kníh. Spoločne sme rozbehli pravidelný cyklus besied s názvom *Najlepšie fantastické príbehy*, ktoré moderuje Lucia Lackovičová. Jedenkrát za mesiac sa stretávame v kníhkupectve *Martinus* v bratislavskom OC *Cubicon* a rozprávame sa na rôzne témy súvisiace s fantasy, sci-fi a hororom. Priestor dostávajú žánroví autori, vydavateľstvá, aj fanúšikovia.

Ivan Alakša: Prekročte s nami hranice

Ďalšou z tohtoročných noviniek bola spolupráca s Rádiom Devín pri seriáli čítania poviedok, ktoré vyšli v predošlých zborníkoch Ceny Fantázie. Počas *Letného čítania na Rádiu Devín* boli odvysielané poviedky Lucie Droppovej, Michala Jedináka, Martina Kochlicu, Sone Košičiarovej, Martina Pitoráka a Lucie Lackovičovej. Podobnou aktivitou bol aj štart seriálu rozhlasových hier v angličtine. Pri ich výrobe spolupracujeme s Rádiom Slovakia International, scenár a réžiu má na starosti Christopher George. V momente uvedenia tohto zborníka sú do podoby rozhlasových hier spracované poviedky *Zombieslava* od Lucie Lackovičovej, *Nezvaní* od Mareka Kolcuna a dokončujú sa prípravy vianočnej hry.

Ako vidieť v tabuľke na konci zborníka, do jedenásteho ročníka súťaže bolo prijatých 138 poviedok od 61 autoriek a 77 autorov. Najviac bolo, už tradične, fantasy textov (63), 44 poviedok prišlo do *Ceny spoločnosti Intel pre najlepšiu sci-fi poviedku* a *Cena Béla* vydavateľstva Artis Omnis si tento rok pričítala 33 hororov. Poviedky v tomto roku hodnotila porota v zložení: **Máriuš Kopcsay** – autor, publicista a hudobník, **Jozef Girovský** – autor, **Aňa Ostrihoňová** – vydavateľka, **Juraj Lörinc** – fanúšik a blogger a **Lucia Lackovičová**, autorka a nová posila organizačného tímu Martinus Ceny Fantázie. Mimochodom, porotcovia čítali poviedky na čítačkách PocketBook Touch s podsvietením a po hodnotení si ich, samozrejme, mohli aj ponechať.

Vyhlásenie výsledkov prvého kola (kompletná tabuľka s bodovaním je na konci zborníka) sa uskutočnilo v priestoroch kníhkupectva Martinus v Bratislave a finálové poviedky ste aj tento rok mohli čítať na portáli Kultura.sme.sk. Celkovo si článok s hlasovaním čítalo skoro štrnásť tisíc ľudí a svoj hlas v internetovom hlasovaní druhého kola súťaže odovzdalo do 500 čitateľov. Na rozdiel od minulého roka, bol tentokrát víťaz absolútne jednoznačný, prevalcoval druhú priečku skoro dvojnásobkom hlasov. A treba dodať, že pritom jeho poviedka nedosiahla najvyššiu čítanosť spo-

medzi zverejnených finalistov, takže nie je to iba o čítanosti (ako sa občas v komentároch tvrdí). Jedna autorka si svoje piate miesto zopakovala z minulého roka a Cena poroty sa zasa ujde inému autorovi ako je víťaz súťaže. Čo je aj správne.

Kontakt s vami, čitateľmi, je pre nás dôležitý, a preto sme sa rozhodli zbúrať ďalšiu hranicu. Máte ambíciu stať sa členom poroty v budúcom ročníku súťaže? Píšete recenzie, blogujete? Ak po prečítaní tohto zborníka (prípadne aj našich predošlých kníh) napíšete a zverejníte recenziu a pošlete nám linku na adresu fantazia@fantazia.sk, môžete si v 12. ročníku súťaže sadnúť do pomyselného porotcovského kresla. Vyberieme jedného z vás s najkreatívnejšou recenziou a dáme mu príležitosť vyskúšať si druhú stranu súťaže so všetkým, čo k tomu patrí – s povinnosťami aj benefitmi súvisiacimi s porotcovaním.

A keď už som pri tom prekračovaní hraníc a skôr, než sa začítate do prvej poviedky, poďme teda prekročiť ešte jednu – jazykovú. Na Slovensku je veľa dobrých spisovateľov a myslíme si, že by sa o ich tvorbe mal dozvedieť aj širý svet za našimi hranicami. V roku 2014 chystáme novú súťažnú kategóriu. Budú ňou fantastické poviedky v anglickom jazyku. Ak máte sci-fi, fantasy, či hororový text, ktorý považujete za skutočne dobrý, schopný zaujať aj v zahraničí, preložte ho alebo si ho nechajte preložiť do angličtiny. Prípadne, ak si trúfate, rovno napíšte poviedku žánru fantasy, sci-fi, či horor v angličtine a zapojte sa do 12. ročníka súťaže s dielom, ktoré sa bude môcť stať súčasťou medzinárodne predávaného e-booku. Medzi tými, ktorí budú hodnotiť, bude aj známy americký spisovateľ a viacnásobných držiteľ cien Hugo a Nebula **Mike Resnick**, ktorý sa vyjadril, že keby ho dielo ozaj zaujalo, vie si predstaviť aj jeho publikáciu vo svojom e-magazíne *Galaxy's Edge*. A to už za kus námahy stojí, nie?

Tak? Poznáte už svoje hranice? Lebo my sme tie naše ešte nedosiahli...

Martinus Cena Fantázie 2013:

1. miesto:

*Marek Slabej – Otázka porozumenia
(Cena Fantázie a 200 €)*

2. miesto:

*Ladislav Kravčík – Ai
(130 €)*

3. miesto:

*Zuska Stožická – Letec do večnosti
(70 €)*

4. miesto:

Róbert Hric – Kosovski božur

5. miesto:

Janka Javorka – Zabiť za kus plastu

Cena poroty:

Zuska Stožická – Letec do večnosti

Cena spoločnosti Intel pre najlepšiu sci-fi poviedku 2013:

Ivana Dubcová – Stalo sa to zajtra

Cena Bibliotéky 2013:

Zuska Stožická – Letec do večnosti

Cena Béla 2013:

Ján Stopjak – Lilith

Cena OZ Fantázia pre najlepšiu fantasy poviedku:

Miro Švercel – Starec a dieťa

*Výsledky boli vyhlásené na 21. medzinárodnom knižnom veľtrhu
Bibliotéka dňa 16. 11. 2013 v Bratislave.*

VANESSA JÓRIOVÁ

Hranice

Autorka o sebe:

Pochádzam z Diakoviec, základnú školu navštevujem v Šali. Ako športové poleno ma to vždy ťahalo k umeniu. Slová ma fascinovali už od mala, páčilo sa mi, ako ľahko slovo na perách znie, a ako ťažko dokáže zasiahnuť. Pretože pokiaľ niečo skutočne hýbe svetom, tak sú to práve slová. Písaním síce nemôžem zmeniť celý svet, no môžem zanechať budúcim generáciám odkaz – písmeňá sú totiž najlepším a najbezpečnejším trezorom. Zmestí sa do nich nekonečne veľa posolstiev, ktoré už nikdy nikto neukradne.

Milujem cestovanie, najradšej by som prešla celý svet a preskúmala krásy prírody. A písanie je ako cestovanie vlastnou myslou, pri ktorom spoznávam seba samu a nachádzam v kúte hlavy myšlienky, o ktorých som ani nevedela, že ich v sebe nosím. A každý literárny úspech v súťažiach je pre mňa príjemným potešením, znakom, že sa s mojimi myšlienkami ktosi stotožňuje.

Vlastný svet som si vyskladala vo fantasy románe Za múrom, ktorý som dopísala ako dvanásťročná a vydala ako trinásť ročná. Okrem písania občasne (veľmi občasne) i kreslím, no tieto „nežné“ činnosti nie sú mojimi jedinými záľubami. Mnohokrát celé večery presedím za počítačom pri hrách, ktoré považujem za novú, rozvíjajúcu sa a staršou generáciou nedocenenú formu umenia.

Vanessa Jóriová

My o poviedke:

Nezostávať na mieste. Je to zakódované niekde hlboko v ľudskej podstate. Isteže, človek môže zotrvať na jednom mieste aj dlhý čas, ale skôr či neskôr sa pohne ďalej. Keď niekde zavriete tisíc ľudí, niektorí vyrazia hneď, ďalší trochu neskôr a budú sa trúsiť všetkými mysliteľnými smermi, ako mravce. V krajnom prípade per aspera ad astra. Prekážkou môže byť systém zavedený na príslušnom mieste. Prekážkou môžu byť lupiči, prírodné prekážky, obludy, strach. Kde sto ľudí zlyhalo, možno práve stoprvý uspeje. Aj Perzeus našiel na Medúzinom ostrove sochy mnohých predchodcov.

V Hraniciach je cieľom prekročiť hranice. A prekážky sú všedné i nepochopiteľné. Tie všedné sú z podobných fantasy textov dobre známe, ale nepochopiteľné sú také dlho nielen pre hrdinov, ale aj pre čitateľa. Pritom riešenie je ako Kolumbovo vajce – keď ho už poznáte, je jasné

ako facka. Takéto závery poviedok mám najradšej: nemusi byť vždy happyend, ale logika musí fungovať. Keď funguje aj atmosféra, je to výborné.

Juraj Lörinc

Neprešiel ani deň od poslednej smrti a Systém už získal ďalšiu obeť.

Laira sedela pri matkinej posteli a pozorovala jej meravú tvár. Ležala bez pohybu, jej tmavé vlasy ostro kontrastovali s kriedovo bledou, spotenou pokožkou a hrud' sa už mučivo dlho nezdvihla. Snažiť sa nahovoriť si, že matka len spí, bol v tomto prípade klam. Nespala. Bola mŕtva. A vlastne to už ani nebola jej matka. Všetko, čo Laira v tomto bledom tele milovala bolo preč. Preto nepocítovala smútok, nedokázala v sebe prebudiť čo i len záchvev citov voči hŕbe bezduchého mäsa, ktorá ako nevítaný cudzinec ležala v ich posteli.

Otec ju jemne chytil za rameno. „Podme,“ zamrmľal a odťahol ju.

Laira sklonila hlavu. Nevzpierala sa. Nech matka odišla kamkoľvek, je šťastnejšia. Konečne sa vyvliekla z okov Systému, prekročila Velhory a unikla... To sa živým nikdy nepodarí.

V tú noc nespala. Matka bola mŕtva a rodina zostala bez jej príjmov. Otec potrebuje pár pracujúcich rúk a ona má už pätnásť rokov, je teda najvyšší čas zaradiť sa do Systému.

Premýšľala o tom, čo asi bude robiť. Možno bude mať šťastie a pridelia jej dobrú prácu. Možnosť voľby už dávno neprináležala prostým ľuďom. Napríklad celodenné zbieranie ovocia v ovocných sadoch priamo pod pečúcim slnkom, či neľútostne bičujúcim dažďom, vyzeralo až smiešne jednoducho popri predstave detí, teperiacich sa v uhoľných baniach. A možno skončí ako matka – bledá, spotená, vychudnutá, so strhanou tvárou, s telom tak zúboženým, že pokojne nepôsobilo ani po smrti.

V živote mala Laura málokedy šťastie. Obaja rodičia boli prenasledovaní nešťastím, neodbytným ako svorka hladných vlkov. Hrýzlo do nich dovtedy, kým matku smrteľne neuštválo a nestrhlo k zemi. Laura vedela, že šťastie je najmenej spoľahlivá vec na svete a dúfať v jeho prítomnosť zasa najzúfalejším činom. Nerátala s tým, že si dve celkom cudzie veci – vysoko velebené a ospevované šťastie a priam naivne odhodlané dievča bez matky – vôbec niekedy skrížia cesty.

Pridelili jej starostlivosť o kone.

Väčšia časť Srdca bola zvlnená, poľami posiata rovina a materiál na stavbu budov, či už drevo z lesa alebo kamene z kameňolomov, bolo treba zväžať zo samotných okrajov Srdca, z Velhôr. Neustály prísun materiálu zabezpečovali práve ťažné kone, ktoré vozy naložené drevom vytrvalo ťahali desiatky dní a do stajní rozmiestnených po celom Srdci prichádzali uťahané, priam na smrť zmorené. Na rozdiel od bežných koní boli tieto tvory, prezývané ťahače, obrovské temperamentné obry a starostlivosť o nich bola všeobecne považovaná za chlaskú prácu. Každého prekvapilo, že k ťahačom prideliť dievča. Nikto však neoponoval. Ľudia sa už naučili, že Systém ich do ťažkej práce zatiahne okamžite a tvrdo. Muž, ktorý sa o kone staral predtým, odišiel či umrel – to nikoho nezaujímalo – a vo svete sa ponúklo voľné miesto, čo bolo treba rýchlo zaplniť. Koniec-koncov, Laura mohla dopadnúť aj omnoho horšie.

Spolu s ňou stajne udržiaval namrzený muž v strednom veku a vysoký tmavovlasý mladík, len o čosi starší ako Laura.

Namrzenec ňou pohrdal od prvej chvíle. „Pozrime sa,“ zavrchal vtedy, ležérne sa opierajúc o dvierka jedného z boxov. „Ku koňom prideliť ženskú.“

„Dievča,“ spresnil ten mladší pri bližšom pohľade a zabodol hrable do kopy špinavého sena.

„To nebol dobrý nápad. Malá sa poberie preč ešte rýchlejšie ako starý Tom.“

„Môže byť len rada, že sa pre ňu na okolí našla práca,“ povedal mladší, zaťal zuby a odhodil časť sena za seba.

„Ťahače rozkopali hlavy i omnoho mocnejším chlapom, ako je tuná dievčinka,“ zamrmlal namrzene starší. „A jej zvyšky na krvavej slame budeš tentoraz odpratávať ty!“ Tým rýchlo uzavrel príbeh dievčaťa, ktoré malo pracovať s koňmi.

S ťahačmi i napriek nie príliš povzbudzujúcemu privítaniu nebolo až toľko problémov. Tie, ktoré prichádzali do stajní, boli spotené a ustaté. Väčšou výzvou bolo dostať ich na druhý deň von z boxov. Vtedy sa vzpínali a všemožne odmietali priblížiť sa k záprahu. Laura to nikdy nechápala. Ťahač je určený na ťahanie. Pokiaľ si nedokáže splniť ani túto úlohu, stane sa zbytočným, Systém sa ho teda rýchlo zbaví. Ako to môžu ťahače nevedieť? Ťahať je predsa ich práca, rovnako ako jej bojovať s nimi.

Mladík Roke trpezlivo počkal, kým Laura upokojí ťahača dostatočne na to, aby mohla schmatnúť jeho uzdu do ruky a vytiahnuť ho von z boxu. Kým on odpratával špinavú slamu, Laura zapriahala kone do vozov, a keď sa vrátila, mladík už trpezlivo čakal pri ďalšom boxe. Bola to rutinná, celodenná práca a málokedy pri nej padlo slovo. No občas áno.

„Prečo sa ťahače tak vzpierajú?“ spýtala sa raz Laura Roka. „Musia vedieť, že ich za to ľudia potrestajú.“ Vzdorujúce kone pohoniči priamo na mieste často vybičovali.

Mladík sa na ňu pozrel. Zjavne ho prekvapilo, že ho oslovila. Chvíľu mlčal, potom sa spýtal: „Vieš ty vôbec, čo je úlohou ťahačov?“

„Ťahajú náklad z jednej časti Srdca do druhej.“ Samozrejme, že to vie! Chce jej naznačiť, že dievča ako ona nevie nič o ťahačoch?

„Nejde o to, čo robia, ale ako to robia,“ objasnil Roke rýchlo. Postrehol vzdor v jej tóne a zjavne ho potešilo, že Laura nie je

jedno z vystrašených, hlúpučkých dievčat. „Od mala sú učené ťahať vozy v presných krivkách, s presnými rozostupmi. Ani jeden kôň sa nesmie vychýliť. Ani jeden ťahač nesmie na moment zastať. Každé vychýlenie zo systému je tvrdo trestané. Ťahač ťahá náklad v jednej krivke, rovnakou rýchlosťou ako zvyšok zástupu, stále v rovnakej vzdialenosti od vedúceho koňa, často v rovnakom rytme kroku. Úseky cesty sú preto až mučivo rovnaké, nehovoriac o tom, že každý kôň za svoj život prechádza rovnakú trasu, tam a naspäť.“

Laira nepovedala nič. Ťahače to v živote nemali ľahké, no kto z nich to už mal ľahké?

Mladík však ešte neskončil. „Ťahače sú tiež riadené Systémom. Nemajú žiadnu slobodu. O každom ich dni rozhoduje niekto iný a vedia, že sa nikdy neoslobodia.“

Odrazu mala pocit, že nehovorí len o ťahačoch.

„Nemal by si takto hovoriť o Systéme,“ zahriakla ho Laira.

„Viem,“ prikývol Roke.

„Keby ťa ktokoľvek začul, neskončilo by to najlepšie,“ zamrm-lala a rýchlo hodila pohľad za chrbát. „Ani pre jedného z nás.“

„Nechcú, aby sme si to uvedomovali, čo?“ odfrkol mladík. „Nechcú, aby sme pochopili, že čosi ospevované ako dômyselnosť sama je rovnaký zmätok ako zvyšok nášho sveta. Všetci vedia, že Srdce hnije, a nikto o tom nesmie rozprávať.“ Laire neuniklo, že zatína ruky do pästí – nepochybne sa snažil ovládnuť emócie zakorenené hlboko v tele, pochované pod vrstvami zapierania a predstierania.

Laira len odvrátila pohľad. Nemala rada podobné myšlienky. Najmä preto, že mal pravdu a proti tejto pravde bola bezmocná. Akokoľvek bol Systém zlý a nespravodlivý, bola to jediná vec, ktorá im mohla v Srdci zaručiť život. Srdce bolo viac-menej rajom v prostriedku pekla. Bujné srdce sveta zo všetkých strán ohraničené Velhorami, ktoré sa spájali s oblohou a vytvárali tak nepriechodný strop ich väzenia. Velhory neboli miestom pre

človeka. Obývala ich len smrť, a tá bola presná lovkynia. Svoju obeť nikdy nestratila z očí, nedovolila jej utiecť ani premôcť ju v boji. Niet divu, že ľudia z Velhôr nikdy neodišli.

Kedy sa vlastne raj zmenil na klietku? To nikto nevedel. Jedno však bolo isté – táto klietka nemala dvierka.

Podľa legend bol zvyšok sveta taký skazený a zlý, že sa prepadol nevedno kam a Srdce sa stalo posledným ostrovčekom v mori temnoty. Ľudská vlna v Srdci sa pomaly rozpínala, až vytvorila nezadržateľnú potopu, ktorá stiahla celú populáciu Srdca ku dnu. Kto vie aký zmätok by vznikol, keby zopár vyvolených nevytvorilo Systém? Avšak počiatočná myšlienka strechy Srdca, stojacej na pevných pilieroch tvorených ľuďmi a prosperujúca podľa presných pravidiel, časom stratila na svojom lesku.

Systém zväzoval každého. Zaručoval život, no odopieral slobodu. Strecha ledva stála a stĺpy, ktoré ju podopierali, boli také chabé, až sa pomaly, ale isto rúcala. Systém bol tvrdý, bez akejkoľvek ohľaduplnosti, a presne to zabilo Lairinu krehkú matku.

Ostatní vraveli, že za to mohlo jej slabé telo a chabá vôľa. To však nebola pravda.

Zabil ju Systém.

A nikto si to neuvedomoval.

Až na toho chlapca, ktorý v stajniach vynášal konský hnoj.

Po smrti matky Laira premýšľala o svojej budúcnosti. Uvedomila si, že smrť, doposiaľ zahalená rúskom tajomstva, je so životom úzko prepletená a tenkú hranicu medzi nimi lámu okamihy. Jedného dňa umrie, zmorená ako jej matka. To zmeniť nemohla. Jediný únik viedol priamo pomedzi prsty smrti.

Neustále sa zamýšľala nad tým, čo leží za Velhorami. Môže tam byť koniec sveta? Ostatní vraveli, že je. No pokiaľ tomu mala veriť, musela sa o tom sama presvedčiť.

„Jedného dňa chcem prekročiť Velhory,“ priznala. Musela to povedať. Musela túto myšlienku dostať na povrch, len tak mohla nadobudnúť reálnejšie tvary.

Roke, ktorý sa doposiaľ opieral o lopatu mimo boxu, na ňu teraz prekvapene pozrel. „Čože?“

„Chcem prekročiť Velhory,“ zopakovala Laira. „Už dlho nad tým premýšľam. A raz... raz to aj urobím.“

Roke sa krivo uškrnul. „Keby sa to podarilo každému, kto o tom sníva...“

„Možno sa to ľuďom podarilo,“ nahlas uvažovala Laira. „Možno neumreli vo Velhorách. Možno za nimi našli miesto, ktoré bolo príliš nádherné na to, aby sa vrátili.“

Roke len odfrkol a odhodil hrable na zem. „V tom prípade by bol môj otec skutočný bastard.“

Teraz ostala prekvapená Laira. „Tvoj otec prekročil Velhory?“

„Neprekročil. Nikomu sa to nepodarilo. Velhory ho zabili.“ Hlas mal náhle istý a neochvejný. Roke rozhodne vedel, že to nemusí byť pravda, no sám si z toho pravdu urobil.

„To nemôžeš vedieť,“ odvetila napokon. „Čo ak je dávno na druhej strane? Teda, pokiaľ to bol rovnako odhodlaný šialenec ako ja...“

„Nebol šialenec,“ odvrkol Roke rýchlo a prudko odvrátil pohľad. „Nikto z nich nie je šialenec. A ani ty nie si.“

Chvíľu obaja postávali v uličke medzi konskými boxami, načúvali duneniu obrovských kopýt a odfrkovaniu koní. Laira premýšľala, čo sa Rokovi môže preháňať v hlave. Bol presvedčený, že jeho otec umrel, pretože sa s tým rozhodne zmierovalo ľahšie ako so skutočnosťou, že ho jednoducho... opustil.

Krátko pozrel na Lairu, akoby chcel ešte čosi povedať, no vzápätí sa zvrtol a jednoducho odišiel. Zanechal ju samu so svojimi myšlienkami.

To, že sa skupina mužov chystá prekročiť Velhory, sa po dedine roznieslo v okamihu. Cudzinci si to pred malou chvíľou namierili priamo do hostinca. Vzápätí sa tam nahrnula väčšina dediny. Niektorí chceli na vlastné oči vidieť spomínaných bláznov (pretože inak človeka, čo sa chystal priblížiť k tým desivým vrchom, ani nenazvali), iní si chceli vychutnať atmosféru preplneného hostinca a pripíť si s polovicou dediny.

Laira nemala rada zaprášené poháre, pivo zriedené vodou, puch spotených chlapov a hurónsky rehot tých, ktorí už mali zopár pohárov v sebe. Avšak záujem o odvážlivcov (nie bláznov), čo sa skutočne chystajú prekročiť hranicu, za ktorou je s najväčšou pravdepodobnosťou len koniec sveta, jej nedovolil dlho váhať.

Hostinec sa dusil v napätej atmosfére, zišli sa tu azda všetci, ktorým sa táto správa dostala do uší. Pohľadom okamžite našla cudzincov – celé miestne osadenstvo bolo zhrčené tesne pri nich. Boli štyria a vlastne nijak nevytrčali z davu, až na to, že boli jeho centrom, stredom víru, okolo ktorého sa miešila masa ostatných tiel. Najvyšší muž s bujným strniskom, strapatými plavými vlasmi a mocným telom sa rozvaľoval na vratkej drevenej stoličke, s nohami vyloženými na doske stola a blažene pozoroval ostatných, akoby ho prišli obdivovať, nie pochybovať o ňom. Jeho ďalší spoločník bol útlý, vycivený muž, ktorý svoje jedlo hltal ako hladný pes, rozhodnutý zožrať ho predtým, než mu ho ktosi uchmatne. Ďalší z nich bol nízky, tmavovlasý a pramienky mu v neposlušných uhloch odstávali okolo hlavy, každý do inej strany, akoby si každý vlas robil, čo chcel, odmietajúc sa podriaďiť zvyšku. No snáď najkurióznejšie z dobrodruhov pôsobil posledný – stavec. Kedysi to musel byť mocný muž, o čom i teraz svedčilo jeho telo. Pokožka na svaloch však bola napnutá, akoby starnúca, zúbožená schránka v sebe nezvládala držať výbojné vnútro,

tvár zvráskavená a hlavu mu zdobilo len zopár chumáčov sivých vlasov.

„Za Velhorami čaká iba smrť!“ ozvalo sa. Lairu potešilo, že prišla uprostred konverzácie. Možno sa ešte čo-to dozvie.

Ten vycivený sa uškrnul a odhalil blýskavé biele zuby. „Môj milý, Velhory sami o sebe sú smrť. Za nimi to nemôže byť horšie.“

Hostincom zašumelo. „Mrháte životmi!“ vykrikol ktosi.

„Život nežijeme ani v Srdci,“ odvetil starec. „Velhory nám teda nemajú čo vziať.“ Jeho hlas bol dunivý a chrapľavý, akýsi starecký chripot, ktorý ešte dlho po vyrieknutí krúžil po miestnosti ako dotieravý roj komárov.

„Nikto, kto sa vybral do Velhôr, sa už nevrátil,“ oponoval niekto iný. „Prečo si myslíte, že by ste nimi mohli prejsť práve vy?“

„To, že sa nevrátili, neznamená, že museli umrieť,“ odpovedal starec, potiahol si z cigarety a vypustil obláčik dymu, ktorý sa mu nad hlavou sformoval do akéhosi mračna. „Možno je za Velhorami ešte niečo... Niečo, oproti čomu nestojí Srdce za návrat.“

Obecenstvo pochybovačne zašumelo. „Ale to je hlúposť!“ Ženský hlas prehlušil všetky ostatné.

„Hlúposť či nie, táto cesta bude bravúrnym vyvrcholením môjho života,“ zašomral ten mocný.

„Nech je Systém taký, aký chce, dáva nám predsa život,“ zakričal starec od dverí. „Zato Velhory vám môžu priniesť len smrť.“

„Len ich nechajte ísť. Čím menej bláznov v Srdci, tým lepšie pre nás...“ povedala vzápätí tá žena a ľahostajne mávla rukou.

A potom sa ozval známy hlas –Laira okamžite spoznala tú nechovnú, priam naivnú istotu v ňom. „Ľudia do Srdca predsa museli odniekiaľ prísť. A odkiaľ by sa vzali, ak nie spoza Velhôr? Jedno vieme isto – ľudia cez Velhory už raz prešli.“

Roke. Lairu neprekvapovalo, že tu bol. Ten mladík otvorene kritizoval Systém – rozhodne nemohol prepásť príležitosť stretnúť ľudí, ktorí sa z neho chystajú vymaniť.

„Pokiaľ niečo za Veľhorami aj je, ľudia by odtiaľ neutekali, keby tam bolo bezpečne.“

„Možno neutekali,“ vyhlásil starec. „Možno boli ako my, túžili po slobode a dobrodružstve. Kedysi sem do Srdca prišli, a my teraz musíme odísť. Nechceme predať Srdce svojim počtom roztrhať.“

„A čo ak je svet za Srdcom ešte horší ako Srdce samotné?“ spýtal sa hostinský. Z jeho hlasu bolo jasne badať, že sa zdráha čo i len uveriť, že za Srdcom vôbec nejaký svet existuje.

„Tak sa vrátíme – ak sa vôbec vrátíme – a v pokoji sa začleníme späť do Systému, s vedomím, že lepšia alternatíva nie je,“ odpovedal mocný.

Laira pohľadom našla Roka. Ten ju už videl. Hľadel na ňu a v očiach sa mu miesili pocity. Obdiv. Strach. Odhodlanie. Chvíľu postával na mieste, potom sa prebil k nej.

„Veríš na osud?“ spýtal sa.

„Nie,“ odvrkla Laira okamžite.

„A znamenia?“

„Znamenia?“

„Vždy si chcela odísť. A teraz sa tu objaví skupina mužov, ktorí to plánujú urobiť.“

Laira pokrčila plecami. Okamžite vedela, k čomu mieri. Jeho tvár bola ako čistá vodná hladina – taká priehľadná, až dokázala vidieť hlboko do nej. Všetko, čo sa miesilo pod povrchom, bolo dokonale zreteľné. „Nevidím dôvod, prečo by to malo byť... znamenie,“ odsekla.

„Pre teba táto možnosť skutočne nič neznamená?“ Okamžite videla, že ho to zarazilo.

„Len mi nehovor, že chceš odísť s nimi,“ reagovala pochybovačne.

„Ty nie?“

„Samozrejme, že nie! Aj keby som mohla... ale nemôžem. To je hlúpe!“ Odpovedala bez premýšľania. Táto vec nepri-
chádzala do úvahy. Darmo chcela – nemohla.

„Myslel som, že čakáš na takúto príležitosť.“ V očiach mu jasne čítala sklamanie. Prečo dúfal, že zo všetkých ľudí, ktorí chcú opustiť Srdce, pôjde práve ona?

„Nie je to príležitosť. Príležitosti sa dajú prijať... táto vec nie.“

„Prečo by si to nemohla prijať? Prečo by si nemohla byť slobodná?“

Laira naňho len hľadela. Jedna vec bola premýšľať o odchode zo Srdca, druhá urobiť to. Sledovala mužov. Tí pravdepodobne nemohli nič stratiť. Ona však má otca. Známych. Chcela odísť, no zároveň nemohla. Srdce ju ovinulo stovkami chápadiel, ktoré by ju navždy držali v údolí, a preseknúť všetky z nich by znamenalo stratiť časť seba. Ktovie, koľko by z nej chápadlá odtrhli, keby sa stiahli späť.

Nemohla odísť. Nemohla. Už len kvôli otcovi.

Pozrela na Roka a pokrútila hlavou. Z ničoho nič ju prepadol pocit, že by sa mu mala ospravedlniť... Ale prečo? „Jednoducho... nemôžem,“ zamrmlala.

Jasná hladina jeho tváre sa náhle zakalila sklamaním. Odišiel. A Laira vedela, že sa neodvracia len od nej – otáča sa chrbtom celému Srdcu. Bol rozhodnutý.

•••

Ťahač, ktorého privliekli do stajní, bol príliš malý na to, aby dokázal udržať krok so zvyškom záprahu. Kobyla s tmavohnedou srstou, ktorá v slnečnom svetle nabrala priam krvavočervený odlesk, so svalmi jasne vystupujúcimi z mora hustej srsti a bielou škvrnou na papuli v sebe niesla spomienku na pôvodných divokých a slobodných predkov. Možno navonok pôsobila slabšie ako ostatné, vo vnútri však bola omnoho silnejšia.

Roke v stajniach už nepracoval. Systém ho rýchlo nahradil chlapcom ešte mladším ako Laira, zdesene hľadiacim na obrovské zvieratá. Neprehodil s ňou ani pol slova. Zjavne sa jej desil rovnako ako koní samotných.

Keď začul údery mocných kopýt o drevo a erdžanie koňa, zdalo sa, že by najradšej utiekol kade ľahšie.

Laira okamžite našla zdroj náhleho nepokoja v stajniach. Hnedá kobyla vyskakovala do vzduchu, mlátila kopytami do stien boxov a erdžala. Laira sledovala ľahača, ktorý sa zúfalo pokúšal dostať na slobodu. Čosi jej v tom pripomenulo samú seba.

Včera mohla byť slobodná. Od slobody ju delilo tak málo. Tenká hranica, rovnako ako dvierka boxu tohto koňa.

A ona tú slobodu odmietla.

Vydať sa do Velhôr by znamenalo istú smrť, no smrť je istá už teraz. Skôr či neskôr, na tom v tomto svete nezáleží. Nikto tu totiž nežije skutočne. Čo by ju čakalo, keby tu ostala? Upokojovala by vzpierajúce sa ľahače, trýznené stereotypom života, hľadela by do ich prázdnych očí, do vnútra obrovských tiel, v ktorých je potláčaný život, a vedela by, že kone sú len obrazy jej samej? Jej matka umrela kvôli Systému, ona sama nebola šťastná, a keď včera hľadela na štyroch mužov a sledovala, ako s ostatnými preberajú výhody a nevýhody cesty, uvedomila si, že činia to, čo mala teraz ona k dispozícii po prvýkrát v živote.

Volbu.

A ona sa, sama od seba, bez pravidiel Systému, po prvý raz rozhodla.

Schmatla kobylu za uzdu. Tá akoby vycítila slobodu, ktorá náhle prišla s rukami dievčaťa, prestala bojovať. Nepokojne podupkávala a kopytom hrabala do zeme.

Laira pochopila, prečo Roke predpokladal, že pôjde s ním. Cítil z nej šelmu, ktorá nie je spokojná v klietke a striehne na moment, keď sa dvierka otvoria, aby mohla utiecť.